

การเสวนาและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ งานเทศกาลเดินยิมเปંગบาน ตอน “เล่นเปลี่ยนโลก”
ระหว่างวันที่ 18 -19 มกราคม 2563 ณ โรงแรมฟอร์จูน ราชพฤกษ์และลานย่าโม จ.นครราชสีมา

การเสวนาและแลกเปลี่ยนเรื่อง “เล่นเปลี่ยนโลก” วันที่ 18 มกราคม 2563

ผู้ร่วมเสวนา

1. คุณประสพสุข โบราณมูล ผู้แทนเครือข่ายเล่นเปลี่ยนโลก
2. แพทย์หญิงพรรณพิมล วิปุลากร อธิบดีกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข
3. คุณ Kathy Wong รองประธานสมาคมการเล่นนานาชาติ International Play Association (IPA)
4. คุณเข็มพร วิรุณราพันธ์ ผู้อำนวยการสถาบันสื่อเด็กและเยาวชน ดำเนินการเสวนา
5. คุณปิยะกันต์ (เบียร์) ล่ามแปลภาษา

คุณเข็มพร

เราจะเห็นว่าการเล่นให้มีความสุข ทำไมการเล่นจึงเป็นเรื่องที่เราต้องให้ความสำคัญมากๆ ทำไมต่างประเทศจึงให้ความสำคัญ วันนี้เรามีวิทยากรที่พิเศษมากๆ ทั้งจากภาคสังคม ภาครัฐ และระดับสากล ช่วงแรกจะขอเริ่มต้นที่คุณประสพสุข ในฐานะของผู้บุกเบิกการเล่นกับเด็กที่อยู่ภาวะหรือพื้นที่ที่ยากลำบาก

คุณประสพสุข

เล่นอิสระ ในที่นี้เราเน้นเรื่องเล่นอิสระ สำหรับที่ไปที่ไป ทำไมเราจึงต้องทำเรื่องนี้ มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก เราเริ่มต้นทดลอง มาตั้งแต่ 2542 โดยเริ่มต้นจากคุณเทเรซ่า เครซี่ ซึ่งตอนนั้นรู้สึกท้อแท้เป็นอดีตประธานสมาคมการเล่นนานาชาติ และมาเป็นอาสาสมัครกับเราและมาร่วมกันพัฒนา เนื่องจากเราทำงานกับเด็กกลุ่มอยู่ในสภาวะยากลำบาก เป็นกลุ่มที่ชุมชนแออัด ใน 3 จังหวัดชายแดนใต้ ในกลุ่มเด็กแรงงาน ส่วนใหญ่ไม่ถูกกฎหมาย ด้อยโอกาส ถูกทอดทิ้งให้อยู่กับคนแก่ กับกลุ่มที่อยู่สภาวะยากลำบากนี้ เราเริ่มต้นโดยใช้การเล่นอิสระ เริ่มที่ชุมชนวัดดวงแข เป็นชุมชนแออัด ไม่มีที่เล่นเลย ตอนแรกเราคิดว่าให้เด็กๆได้มีที่เล่น ปรากฏว่าพอเราทำ เราเริ่มต้นให้เด็กเป็นศูนย์กลาง มีไม้ตุงเล็กๆให้เด็กๆเล่น ให้เด็กๆออกแบบว่าอยากจะทำอะไร แล้วก็เล่น ปรากฏว่า อาทิตย์แรกที่ทำ เราเห็นว่า..นี่ไม่ใช่เรื่องเล่นๆแล้ว ไม่เพียงแค่นั้นที่让孩子们เล่น เพราะเด็กๆไม่สามารถเล่นด้วยกันได้ 2 นาที เลือดตก ยางออก เด็กยังไม่รู้จักการรอคอย เราเปิดเที่ยง แต่เด็กมาเคาะประตูเปิด (เปิดๆๆๆ) ในตอนแรกพบปัญหาว่าเด็กๆยังไม่เป็น ใจร้อน อยากจะเข้ามาเล่นในพื้นที่เร็วๆ ยกตัวอย่าง น้องที่เคยมาเล่นในศูนย์ที่มีปัญหาครอบครัว พ่อเขาเป็นใหญ่ในชุมชนแล้วเสียชีวิต ปกติเด็กคนนี้จะไม่ค่อยเล่น พ่อพ่อเสีย แม้ก็มีคนอื่น พ่อเขามาเล่นที่ศูนย์ เขาเดินจากหน้าประตูแล้วเดินวนรอบ ในช่วงเวลาที่มาเล่น มีของเล่นอะไร...กวาดเรียบเลย ถ้าโดยปกติเราต้องให้เขาออกไป แต่ก็เลยทดลองให้เขาลองเล่นทุกอย่าง เอานวมมาให้เด็กเตะตุ๊บๆๆ หลังจากนั้น 2 เดือน มีเด็กตัวเล็กๆเวลามาเล่นแล้ว ชักมีด ถ่มน้ำลายใส่ตัวโต มาเล่นแล้วไม่แบ่งเพื่อน ยอมเพื่อนไม่ได้ นักศึกษา 3 คน ดึงเด็กนี้ไว้ เราต้องอุ้มเด็กเล็กวิ่งเอาไปซ่อนไว้ (เพราะเด็กโตไม่ยอมจะเอาให้ตาย) แล้วกลับมา เด็กน้ำตาไหลพราก นี่เป็นเหตุการณ์ที่ทำให้เราสังเกตและบอกกับเราว่านอกจากจะจัดพื้นที่เล่นให้เด็กได้เล่น การเล่นนอกจากจะทำให้เกิดความสุขแล้ว การเล่นยังช่วยบำบัดด้วย จึงทำให้เห็นว่าการเล่นสำคัญมากและเริ่มผลักดัน นี่คือการที่ไปที่ไปว่าทำไมเราจึงทำสิ่งนี้ และใช้การเล่นในการพัฒนาเด็กทุกกลุ่มเราทำงานมาตลอด เรามีองค์ความรู้ มีโมเดล มีกระบวนการ โดยแนวคิดของการเล่นอิสระ คือ เล่นได้ทุกอย่าง เล่นเมื่อไหร่

ก็ได้ เวลาเราเห็นเด็กๆเล่น เราจะทำให้เห็นศักยภาพที่เราจะช่วยให้เด็กออกมาได้ เด็กจะได้ค้นพบตัวเองและนำไปสู่ การเปลี่ยนตัวเองข้างใน เปลี่ยนจากเด็กมาสู่วัยผู้ใหญ่ด้วยค่ะ

ในปี 2562 มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็กได้ร่วมกับเครือข่าย มูลนิธิเพื่อนเยาวชนเพื่อการพัฒนา กลุ่มไม้ขีดไฟ we are happy และสถาบันสื่อเด็กและเยาวชน เราได้รับการสนับสนุนจาก สสส.ให้ขับเคลื่อนเรื่องนี้ให้เกิดขึ้นได้จริง โดยใช้การเล่นเป็นเครื่องมือในการพัฒนาเด็กได้จริงๆ ตอนนี้เราเติบโตเป็นผู้ใหญ่ เรามักจะลืมนึกว่า “เรามีความสุขด้วยอะไร อะไรทำให้เรามีความสุข เราหลงลืมไปว่าเด็กต้องการอะไร การเล่นถูกลืมนึกไป โดยเฉพาะ ในสังคมยุคดิจิทัล ยุคสื่อ พ่อแม่ไม่มีเวลา เกิดปัญหาเด็กติดเกม ดังนั้น การเล่นจึงเป็นทางเลือกที่สำคัญและต้อง ช่วยกันขับเคลื่อนนโยบาย และกลไก ตอนนี้คือผู้ใหญ่ กรมอนามัย สมัชชาสุขภาพที่เห็นความสำคัญของการเล่น แต่เรายังเคลื่อนไปไกลไม่ได้ เพราะยังเครือข่าย ต้องขอชื่นชมกรมอนามัยที่เห็นถึงความสำคัญของการเล่น และมาร่วมกับเรา ช่วยเกื้อหนุนให้เกิดขึ้น เราจะเป็นกลไก และในขณะเดียวกันอีกกลไกหนึ่งคือ การเล่น ในพื้นที่ต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการเล่นในศูนย์เด็กเล็ก ในชุมชนยังไม่ถึงพ่อแม่ ดังนั้น เราจึงจะใช้การเล่น ในการเชื่อมโยงไปสู่ครอบครัวและใช้การเล่นเป็นพื้นฐานในการพัฒนาการเรียนรู้ให้กับเด็กๆด้วย ในส่วนของ กลุ่มเด็กยากลำบาก เราก็อยากให้เข้าถึงทุกกลุ่มด้วย เพราะการเล่นก็ยังเป็นสิทธิเด็กด้วยนะค่ะ เป้าหมายของเราก็คืออยากให้เด็กปฐมวัยได้เข้าถึงการเล่นมากขึ้น

ผู้ใหญ่มุ่งการเรียนรู้ คาดหวังสิ่งที่จะได้รับการการเล่น เล่นแล้วได้อะไร แต่เด็กต้องการเล่นให้สนุก เรื่องการเรียนรู้เป็นสิ่งที่ซ่อนอยู่ ดังนั้น เราจึงอยากขอเวลาเล่นอิสระให้กับเด็ก การทำงานสร้างการตระหนัก สสส. สนับสนุนเรา ผู้ดูแลการเล่นต้องเข้าใจแนวคิด ซึ่งตอนนี้เรามีเครือข่ายการเล่นน่าจะประมาณ 150 กว่าคนแล้ว ในประเทศไทย รวมถึงทุกท่านที่มาในวันนี้ด้วย ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มครู ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ชุมชน นักศึกษา เราทำงานผ่านโมเดลทั้ง 4 คือ

- โมเดลแรก การเล่นในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กนี้ก็จะไปอบรมแนวคิดนี้ ให้กับครอบครัว ชุมชน เรียนรู้ร่วมกัน เป็นวันเล่น หรือเป็นชั่วโมงให้กับเด็กๆ (แสดงภาพ เล่นรองเท้า เล่น ดิน น้ำ ไฟ) เราจะเห็นว่าเล่นได้ทุกอย่าง เล่นรองเท้า ดิน ทฤษฎี ฟุงนา ปาเขาที่เรามี ในชอก ในชอย มีครู ผู้ปกครองมาเป็นผู้ดูแลการเล่น สิ่งเหล่านี้ถูกซึมซับและทำให้เห็นความสำคัญของการเล่นอิสระมากขึ้น ลดเวลาการใช้สื่อโซเชียล และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีให้กับครอบครัวมากขึ้น
- โมเดลที่ 2 เป็นการเล่นในโรงเรียน ลักษณะคล้ายๆกัน คือ ครูในโรงเรียนก็จะไปถ่ายทอดแนวคิดให้กับ ผู้ปกครองและครอบครัว และสร้างวันเล่นด้วยกัน (ยกตัวอย่างโรงเรียนเมืองคง) และพัฒนาสิ่งแวดล้อม การเล่นให้กับเด็กด้วยนะค่ะ เล่นแล้วเก็บ... เราไม่ต้องซื้ออะไรแพง เราสามารถออกแบบการเล่น ได้ทั้งหมด ที่สำคัญเราต้องเข้าใจว่าเด็กต้องการการเล่น การเล่นคือความสุขของเด็ก การเล่นจะนำไปสู่ การพัฒนาทุกด้าน เพราะมนุษย์ทุกคนเวลาที่เรามีความสุข เราจะสามารถเรียนรู้ได้ดีและมีผลต่อ พัฒนาการการเชื่อมโยง และก็ยังมีโมเดลในชุมชนนะค่ะเล่นที่ไหนก็ได้ ในชุมชน ตรอก ชอย ในชุมชน ที่ยังไม่มิงบประมาณ เมื่อชุมชนเข้าใจในความคิด ก็สามารถทำได้ แล้วก็เล่นได้ทุกอย่าง (ยกตัวอย่างภาพ การเล่น) ชุมชนบางที่มีคุณตา คุณยายมานั่งเฝ้าด้วย เวลาที่ทำงานกับชุมชนจากเรื่องเล่นของเด็กกลายมา เป็นพื้นที่ของชุมชนด้วย กระบวนการทำงานแบบนี้ขอยกตัวอย่างที่โคราชค่ะ เป็นการจัดพื้นที่เล่นแบบ Inclusive city คือ เป็นพื้นที่สำหรับทุกคน คือ เริ่มต้นจากเรื่องเล่น (ภาพนี้) เป็นการเล่น 3 จังหวัด เล่นกับวิถีชีวิต เล่นเป็นอาชีพ เล่นจนทำกินได้ (น่ารักมากๆ)
- โมเดลที่ 3 คือสถานประกอบการค่ะ อันนี้เป็นชอกตึกที่มีน้ำไหล มีน้ำขัง พอเราไปคุยกับ สถานประกอบการ เขาให้ที่ตรงนี้เราเลย แล้วก็ให้เราทำกระบวนการกับชุมชน นี่เป็นชุมชนพม่าทั้งหมด

เลยคะ ปรากฏว่า ยังไม่ทันได้ทำพื้นที่เล่นเสร็จเลยคะ เด็กๆก็มาเล่นแล้ว กลายเป็นพื้นที่สำหรับ ชุมชนจริงๆ พอทำพื้นที่เสร็จก็มีกล่อง มีลัง ... ของเล่นเต็มไปหมด เมื่อชุมชนมีแนวคิดแล้ว ชุมชนจะพา เด็กๆเล่นได้

- โมเดลที่ 4 เราเป็นสร้างความตระหนักเรื่องพื้นที่สาธารณะ บ้านเรียนหรือเป็นพื้นที่การเรียนรู้ต่างๆ เราทำงานกับกลุ่มบ้านเรียน เป็นกลุ่มที่จะช่วยเราขับเคลื่อนองค์ความรู้ให้กับผู้ปกครอง (ยกตัวอย่างงานที่ MBK) ครั้งนั้นการสร้างผลกระทบ สื่อให้ความสนใจมากๆ เราพยายามถ่ายทอดว่าสามารถเล่นได้ทุกที่ แม้มุมเล็กๆในเมืองก็เล่นได้ อันนี้ที่พิษณุโลก เป็นศูนย์บ้านเรียนให้ชุมชน โรงเรียนแถบนั้นเข้ามาใช้พื้นที่ และที่อุดรธานีจัดที่สวนสาธารณะ และกลุ่มไม้ขีดไฟ

การเล่นคือความสุขของเด็ก ความสุขนำไปสู่การเรียนรู้ที่ดี การเล่นเป็นพื้นฐานในชีวิตของเด็ก อยากจะให้ทุกท่านเข้าใจแนวคิดเรื่องนี้ ย้อนกลับไปคิดว่า ตอนวัยเด็กเราเติบโตมาอย่างไร การเล่นทำให้เรามีความมั่นคง และเป็นเราได้อย่างไร ไม่ได้คิดว่า เราจะใช้การเล่นทั้งหมด แต่โดยบริบทของเราควบคุมไปกับการเรียนรู้ในศูนย์ ในโรงเรียน ในชุมชนได้ “ขอเวลาอิสระให้กับเด็กๆได้เล่น ได้ค้นหาตัวเอง ได้เห็นตัวเองในอนาคต

แพทย์หญิงพรรณพิมล วิปุลากร อธิบดีกรมอนามัย

แนวคิดการขับเคลื่อนนโยบาย

ตอนนี้ก็เห็นประเด็นที่มีความสำคัญ ตอนที่เรานำเสนอนโยบายต่อท่านรัฐมนตรีว่านโยบายอะไรบ้างที่ กระทรวงอยากจะเสนอนะคะ การเล่นนี้เป็นหนึ่งใน 3 นโยบายที่เรานำเสนอผู้ใหญ่ ตอนนี้เราเปิดตัวเรื่องนี้ก่อน เดือนหน้าเราจะเปิดนโยบายวิวิธสร้างชาติ คือ ก่อนที่จะมีผลผลิตเป็นเด็ก เราก็หวังอย่างยิ่งว่าจะมีการวางแผน ครอบครัว ประเทศไทยเข้าใจเรื่องการวางแผนครอบครัวว่าเป็นการคุมกำเนิด จนลืมไปว่าจริงๆแล้วการวางแผน ครอบครัว คือ การตัดสินใจของคู่ที่จะมีครอบครัว การมีลูกคือการตัดสินใจของการใช้ชีวิตคู่ ถ้าเขาตัดสินใจว่าจะ อยากจะเดินหน้าต่อ ... กลับมาเรื่องของเรา คือ เรื่องเล่น เป็นโอกาสอันดียิ่ง เป็นเรื่องสำคัญ พ่อแม่ ก็ให้มีความสุข อยากให้ลูกพัฒนาดีที่สุด พ่อแม่สนใจให้ลูกเก่ง ฉลาด หาสิ่งที่ดีๆให้ลูก ซึ่งก็ไม่ใช่เรื่องผิดของพ่อแม่ ที่มีความตั้งใจอย่างนั้นกับลูกของตัวเองการทำงานด้วยการขับเคลื่อนทุกอย่างผ่านกระบวนการเรียนรู้ของเด็ก เป็นการสร้างสมองและการพัฒนาสำหรับเขา โดยเฉพาะในเด็กเล็ก ที่เรารู้กันดีว่าเป็นช่วงเวลาสำคัญ คนไทยนิยม ดินะคะ เหมือนกับที่เราปลูกต้นไม้แล้วเราก็อ้อยๆเห็นต้นไม้ต้นนี้เติบโต จริงๆสมองของเด็กก็คือการถักทอ ต้องอาศัยการเสริมพัฒนาการหลายๆด้าน เด็กใช้ประสาทการเรียนรู้ทุกด้าน การเรียนรู้ของเด็กเขาใช้ประสาท สัมผัสทั้งหมดในการเรียนรู้ เขาไม่ได้ใช้หูอย่างเดียว ต้องคอยฟังว่าเราจะบอกอะไร หรือไม่บอกเขาว่าอะไร แต่จริงๆเด็กใช้ประสาททั้งหมดในการเรียนรู้ เพราะฉะนั้นการเล่นสำหรับเด็กจึงมีความสำคัญอย่างมาก แนวคิดของเราตอนนี้เราใช้ 3 F คือ family -free - fun ถ้ามองคำว่า family จะมีสองความหมาย คือ 1. เด็กใน ครอบครัวที่ควรจะได้มีความสุข ที่จะเติบโตและได้เป็นกับคนในครอบครัว แต่จริงๆแล้วคำว่า family ของพวกเรา ยังหมายถึงคนในชุมชนด้วย ตลอดเวลาที่ทำงานกับครอบครัว ชุมชนและเด็กด้วย เราพบว่า ความรู้สึกที่เราเป็น ครอบครัวเดียวกัน การเล่นสำหรับเด็กจึงต้องขอความสุขสำหรับเด็กด้วย

เราเคยทำเรื่อง แฟมเมลี แอนด์ สคูล ทูเกตเตอร์ ทำกันที่วัดหัวลำโพง มีกิจกรรมอันหนึ่งที่เรากำลังทำคือ “เล่นตามลูก” ไม่น่าเชื่อ ประหลาดใจว่าทำไมเราเล่นตามลูกไม่ได้ ทำไมการเล่นมันหายไปจากชีวิตเด็กถ้าให้ทุกท่านนึกถึงวัยเด็ก ท่านจะนึกถึงตอนไหนคะ ตอนที่เรารู้สึกที่สุด หากย้อนไปว่าเมื่อเราเป็นเด็ก เราเล่นอะไร จำได้ว่า สมัยเราเป็นเด็กเวลาเล่นแล้วมีความสุข (นะ) แล้วก็เรียนรู้ทุกสิ่งทุกอย่าง แต่ตอนนี้มันหายไปไหน เมื่อก่อนการเล่น มาพร้อมกับการเติบโตและก้อยู่ในชุมชน มาพร้อมกับครอบครัว แต่วันนี้เราก็ต้องยอมรับเมื่อสถานการณ์เปลี่ยนไป

เราพบว่าครอบครัวที่อยู่แบบโดดเดี่ยวและอยู่ลำพังมีมากขึ้นเรื่อยๆ บางครอบครัวเหลือสมาชิกในครอบครัวแค่ผู้ใหญ่ 1 คน กับเด็กอีก 1 หรือ 2 คน และก็เป็นผู้ใหญ่ที่อาจจะต้องทำอีกหลายสิ่งหลายอย่างในชีวิตของเขา ในท้ายที่สุดทำอะไรไม่ได้ก็ให้ลูกอยู่เฉยๆ หนึ่งๆ ส่วนหนึ่งคนก็ต้องเป็นผู้ดูแล ความเข้าใจในมุมมองของพ่อแม่และผู้ใหญ่ สมัยก่อนก็ยังดีใจที่พ่อแม่ยังสนใจการเลี้ยงลูก สนใจการเจริญเติบโตทางกาย เลี้ยงให้โต แต่การสนใจแต่เลี้ยงให้โตอย่างเดียวโดยที่ไม่สนใจอารมณ์ สังคมอย่างอื่น

ทุกวันนี้เด็กถูกทอดทิ้ง ข้อมูลล่าสุดที่ world bank มาทำนาย ประเทศไทยเราเสียศักยภาพเรื่องการเติบโตของเด็กของไทยใน 3 ปีแรก ด้านโภชนาการ นี่แสดงว่าตอนนี้แม้กระทั่งจะเลี้ยงให้โตก็ไม่มีแล้วค่ะ เพราะฉะนั้นโปรดช่วยกันนะคะอย่าให้การเรียนรู้และการสร้างบรรยากาศอื่นๆหายไปด้วยอีก เรื่องการศึกษาเราอยู่กันอยู่แล้วที่มีความกดดัน เทคโนโลยีที่มาแทนที่ด้วย อีกสิ่งหนึ่งที่ยากพูดถึงอยากชวนคิด คือ เรื่องพื้นที่ปลอดภัยสำหรับเด็ก วันนี้แทบไม่กล้าปล่อยลูกออกจากบ้าน หลายคนใช้วิธีอย่างออกไปเลย คิดว่าอยู่ในบ้านจะปลอดภัย แต่วันนี้ต้องคิดต่อไปว่าพื้นที่ที่จะให้เล่น ปลอดภัยหรือไม่ ถ้าข้างทางเป็นคูคลองอย่างนั้นเราจะปล่อยให้เด็กไปเล่นได้อย่างไร ในขณะที่เด็กจะได้ประโยชน์จากการเล่นอย่างมหาศาล การเรียนรู้ของเด็กไม่มีขีดจำกัด ในสมัยโบราณสอนเราว่า 1 ขวบ ต้องทำนี้ได้ 2 ขวบต้องทำนี้ได้ วันนี้เด็กไม่ได้ติดอยู่ที่ตัวเลขอายุนะคะ เด็กสามารถเรียนรู้บนความท้าทายที่ถูกออกแบบให้กับเขาที่จะเรียนรู้ ที่สำคัญคือการเล่น คือ การจัดการตัวเอง คือ การพัฒนาตัวเอง คือ การดูแลตัวเอง ความมั่นใจในตัวเองและความสุขของเด็กที่เขาต้องการ และที่สำคัญที่สุด คือ ความสัมพันธ์แบบกลุ่ม เด็กจะเรียนรู้ว่าเขาต้องรวมกลุ่ม เขาต้องแบ่งปัน เรียนรู้การต่อรองแบบ พวกเราทุกคนรู้ดีว่าการเล่นช่วยเด็กให้ได้เรียนรู้วิธีแก้ปัญหาและอยู่ด้วยสันติวิธี นี่เป็นความตั้งใจที่สัญญาว่าเราจะเดินทางไปด้วยกัน

วันนี้ เรากำลังพูดถึงทำพื้นที่ต้นแบบ ทุกท่านที่นั่งอยู่ที่นี้เรากำลังทำพื้นที่ต้นแบบเพื่อจะบอกให้ผู้คนได้เปลี่ยนแนวคิด ได้เปลี่ยนมุมมอง เรายังเชื่อมั่นว่าถ้าเราเดินทางไปด้วยกัน เรากำลังวางmapping ไปด้วยกัน พื้นที่ต้นแบบจะขนาดไหน และพื้นที่ต้นแบบมีเพียงพอหรือไม่สำหรับเด็กในประเทศไทย

ประการถัดไปคือครอบครัว เราจะทำอย่างไรให้พื้นที่ต้นแบบเหล่านี้แทรกซึมลงไปในชีวิตระดับครอบครัว ซึ่งก็ยังมีใจว่าครอบครัวยังเป็นหน่วยหลักที่จะทำให้เกิดการเล่น ซึ่งตรงนี้ก็จะเป็นไปตามด้วยการทำเครื่องมือในฐานะองค์กรภาครัฐที่จะใช้เครื่องของการพัฒนาศักยภาพของหน่วยงาน โดยเฉพาะ setting ที่เป็นระบบภาครัฐไม่ว่าจะเป็นศูนย์พัฒนาเด็กในชุมชน โรงเรียน โรงพยาบาล รวมทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ร่วมกันเพื่อในที่สุดแล้วเราจะมีคนดูแลการเล่นให้กับเด็ก ซึ่งหวังว่าจะเป็นครอบครัว ต้องมีผู้อำนวยการเล่นจัดการเรื่องเหล่านี้ให้กับเรานะคะ ของคุณเครือข่ายเป็นอย่างยิ่งนะคะ หวังเป็นอย่างยิ่งเราจะได้ร่วมแรง ร่วมใจ จะได้มาเจอกันอีกทีด้วยรอยยิ้มที่เบิกบาน เมื่อเราได้ทำสิ่งที่เป็ประโยชน์ ช่วยกันขับเคลื่อนและเกิดพลังต่อไป

คุณเข็มพร

เราจะเห็นว่าการเล่นมีความสำคัญต้อง เด็ก ครอบครัว ชุมชนและสังคมของเรามากมาย และก็เป็นที่น่ายินดีที่ภาครัฐเห็นความสำคัญและขับเคลื่อนผ่านกลไกต่างๆเพื่อให้แนวคิดไปถึงชุมชนและขยายออกไปมากมาย และมีพลังมาก ช่วงต่อไปเราจะได้ฟังในระดับสากลว่าประเทศอื่นๆเขาทำงานเรื่องนี้อย่างไรบ้าง ซึ่งทราบว่ามีการทำงานอย่างยาวนาน คุณแคที วอง ท่านเป็นผู้อำนวยการขององค์กรภาคสังคมที่ฮ่องกงที่ทำงานเรื่องนี้มา 30 กว่าปี มีเจ้าหน้าที่ที่น้อยกว่าคุณ ทำเรื่องเล่นอย่างเดียวเลยคะ เป็นองค์กรที่ชื่อว่าสิทธิการเล่นและปัจจุบันเธอเป็นรองประธานสมาคมการเล่นนานาชาติ เป็นองค์กรที่เกิดจากการรวมตัวกันจากหลายๆประเทศ ท่านจะมาเล่าให้ฟังว่าทำอะไรบ้าง

Khathy wong

แนวอิสระในระดับสากล คิดเรื่องการเล่น

ขอขอบคุณที่เชิญมาในวันนี้ เมื่อสักครู่คุณเข้มพรได้แนะนำตัวเรียบร้อยแล้ว ฉันทำงานที่นี้มาถึง 23 ปี จำได้เนื่องจากนับตามอายุของลูกชาย (24 ปี) ฉันมีลูกชาย 1 คน ลูกสาว 1 คน ลูกชายกำลังเรียนปริญญาเอกที่ลอนดอน เรียนเกี่ยวกับทางด้านฟิสิกส์ ซึ่งก็ไม่ค่อยเข้าใจเกี่ยวกับพลังงานแสงอาทิตย์ เขาไม่ค่อยเข้าใจเรื่องพลังงาน ในตอนที่ลูกชายจะเข้ามาหาฉัน เขาบอกแม่ว่าเขาจะเรียนฟิสิกส์เพราะจำได้ว่าตอนเด็กชอบเล่นบันไดเลื่อน จำได้ว่าตอนที่สไลด์ลง เรียนรู้แรงดึงดูดของโลก และนอกจากที่จะเล่นแล้ว เขายังลองปล่อยวัตถุอื่นๆ ให้ตกลงบนพื้นด้วย และสังเกตความเร็วที่วัตถุตกลงพื้น ส่วนลูกสาวคนเล็ก เพิ่งเข้ามาหาวิทยาลัย กำลังเรียนแพทย์ เข้าร่วมโครงการ เพลย์ไลฟ์ , แอปปีแบร์ หรือหมื่นน้อยที่มีความสุข ทำให้เห็นว่าเวลาที่เด็กๆ เล่นจะช่วยลดความเจ็บปวดหรือความเจ็บป่วยทางร่างกายได้ ตอนทำงานฉันได้เข้าร่วมกับองค์การนานาชาติ และเห็นว่าเน็ตเวิร์คหรือองค์กรต่างๆ ทั่วโลก รวมทั้งประเทศไทย ทำให้เห็นว่ามีความเข้าใจ หรือปัญหาต่างๆ ในเรื่องการเล่นเหมือนกัน ก่อนที่จะเริ่มขอตั้งคำถามว่า วัยเด็กของแต่ละคนเป็นอย่างไรกันบ้าง อยากให้ลองคิดว่าตอนเราเด็กๆ เราชอบเล่นอะไรมากที่สุด ตอนเล่นใครอยู่กับเราบ้าง เราอยู่ที่ไหน และลองคิดถึงว่าเด็กๆ ในสมัยนี้ เขาทำอะไรกันบ้างทำกิจกรรมอะไรกันบ้าง เขาเล่นอะไรกันบ้าง ต่างจากเราหรือไม่ (นี่คือภาพวาดการ์ตูนที่น่าสนใจ) เมื่อก่อนเวลาเล่นลูกบอลกัน จะบอกว่า “โยนลูกบอลมา” แต่วันนี้ “ขอริโมทด้วย”

ปัญหาเกี่ยวกับเด็กที่ทั่วโลกมีคล้ายๆ กัน ยูนิเซฟสำรวจและชี้แจงปัญหาของโลก คือ การขาดแคลนสารอาหาร เด็กๆ หิว ปัญหานี้ลดลงแต่กลับเริ่มมีปัญหาเรื่องความอ้วนหรือน้ำหนักเกินและเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ในอัตราที่รวดเร็ว (ไทยเหมือนกันไหม) ส่วนในออสเตรเลีย ได้มีการสำรวจพบว่า เด็กๆ ไม่ค่อยได้ออกกำลังกายหรือใช้ร่างกายในการทำกิจกรรมต่างๆ และคิดว่าไทยก็จะประสบปัญหานี้เหมือนกัน นอกจากปัญหาทางร่างกายแล้วยังมีปัญหาด้านอารมณ์และจิตใจ ในปัจจุบันเด็กทั่วโลกถึง 20 เปอร์เซ็นต์ที่มีปัญหาด้านจิตใจ จากสถานการณ์เหล่านี้ประเทศฮ่องกงก็ให้ความสำคัญ และมีการตั้งกรรมการเพื่อพูดคุยและช่วยกันแก้ปัญหานี้

จากรายงานความสุขทั่วโลกในปีที่แล้ว จริงๆ ประเทศไทยไม่ได้แย่นะคะ ไทยอยู่ลำดับ 52 ฮ่องกงก็เช่นกัน แต่ปัญหาขณะนี้คือเรากำลังตกลงไปเรื่อยๆ ดังนั้น เราจึงอยากให้เด็กมีความสุขมากขึ้น มีวัยเด็กที่ดีกว่านี้ จึงเป็นที่มาของโครงการ “เล่นเปลี่ยนโลก”

องค์การอนามัยโลก ได้แถลงว่าถ้าอยากให้เด็กมีสุขภาพที่ดีขึ้นควรจะให้ที่นั่งนั่งๆ น้อยลง แต่เล่นให้มากขึ้น เพราะธรรมชาติของเด็กคือการเล่น เราไม่ควรขัดขวางการเล่นของเด็กหรือดึงให้ห่างออกไป มีนักวิชาการจากสหรัฐอเมริกา มีสเตอร์เกรย์ได้เขียนหนังสือ เรื่อง free to learn ...บอกว่าปัจจุบันเด็กๆ มีภาวะของการซึมเศร้า หรือมีปัญหาทางด้านจิตใจมากขึ้น สาเหตุเพราะไม่มีโอกาสที่จะได้เล่น

องค์กรวิชาการของแพทย์เด็กในสหรัฐอเมริกา ได้ระบุว่าจริงแล้ว “การเล่นคือยา” ของเด็กๆ ทุกคน ในใบสั่งยาหมอจะระบุว่าเด็กๆ ต้องเล่นให้มากขึ้น ซึ่งนอกจากผลทางด้านกายภาพและจิตใจแล้ว ยังมีความสำคัญและมีส่วนช่วยในการพัฒนาและสร้างเสริมสมองด้วย จะเห็นว่าประโยชน์มีมากมาย

ไม่เพียงแต่การเล่นจะมีคุณค่าต่อเด็ก แต่จริงๆ แล้วการเล่นเป็น “สิทธิของเด็ก” ด้วย “เรารู้ว่าการเล่นสำคัญ แต่อยากจะทำอะไร ...” ยกตัวอย่างภาพการเล่น เช่น เป่ายิ่งฉุบ ... (ใครแพ้นั่งอยู่กับที่ ใครชนะยืนขึ้น) ... ทุกคนลองเล่น เล่นต่อเนื่องไปเรื่อยๆ เร็วขึ้นเรื่อยๆ

สำหรับพวกเราแล้ว เล่นแล้วได้อะไร ... (ทุกคนตอบ สนุก ความสุข) ทุกคนชอบเล่นแบบนี้ รวมทั้งผู้ใหญ่ด้วย แต่จริงๆ แล้วสำหรับเด็กแล้วเป็นอย่างไร เด็กๆ อยากจะเลือกเล่นเอง ถ้าไม่ได้เลือกเล่นเองก็จะไม่สนุกวันนี้ อยากให้ทบทวนแนวคิดของเรากันใหม่ว่าเป็นอย่างไร การเล่นมีหลายๆ แบบ (เน้นการเล่นอิสระ) และปกติเรา

มักจะคิดว่าการเล่นจะให้ประโยชน์อะไร และพยายามหาโครงสร้างของการเล่น เมื่อเล่นเพื่อทำให้เกิดการเรียนรู้ เรามักจะนึกถึงกิจกรรม เกม ที่มีกำหนดเงื่อนไขไว้เรียบร้อย มีจุดมุ่งหมายกำหนดไว้แล้ว เช่น เพื่อการเรียนรู้ เพื่อความสุข หรือเพื่อผ่อนคลาย แต่มีการเล่นอย่างหนึ่ง คือ การเล่นอิสระ ซึ่งเด็กจะเลือกเล่นเอง โดยปราศจาก มุมมองของผู้ใหญ่ หรือข้อกำหนดของผู้ใหญ่ จริงๆ ทั้ง 2 ลักษณะ มีความสำคัญด้วยกันทั้งนั้น หมายความว่าเราเอง ก็คงยังอยากให้ทุกอย่างมีจุดประสงค์ มีจุดมุ่งหมาย ไม่อยากให้หายไป ...

นี่คืออะไรคะ (กลอง) ปกติเราใช้กลองไว้เก็บของ แต่สำหรับกลองหนึ่งใบสำหรับเด็กแล้ว ทำได้หลาย อย่าง เป็นหุ่นยนต์ เป็นรถ เป็นบ้าน เป็นทีวี อะไรๆหลายอย่าง ในชุมชน สามารถเป็นได้หลายอย่าง -เป็นเขาวงกต เป็นทางเชื่อมที่สนุกๆที่ทั้งเด็กและผู้ใหญ่เล่นด้วยกันได้ สิ่งสำคัญของการเล่นอิสระ คือ การเล่นจากมุมมอง ของเด็กเอง...ทำไมเราจึงพูดถึงเรื่องเล่นอิสระ...จากการแถลงองค์การสหประชาชาติในปี 2013 (6 ปี ที่ผ่านมา) พูดถึงสิทธิของเด็ก เช่น สิทธิในการพักผ่อน การเล่น การแถลงการณ์สำหรับนานาชาติคราวนั้น มีการระบุไว้ว่าการ เล่นอิสระคืออะไร ที่เด่นๆและเน้นเลย การเล่นอิสระ คือการที่เด็กๆคิดมาเอง เล่นเอง ขับเคลื่อนการเล่นด้วย ตัวเอง ด้วยแรงบันดาลใจของตัวเอง การเล่นเป็นเรื่องสนุก ไม่จำเป็นต้องมีจุดมุ่งหมายใดๆ เป็นเรื่องที่ทำหาย เปลี่ยนแปลงได้ ยืดหยุ่นได้ และที่สำคัญไม่ต้องมีการสร้างสรรค์ใดๆหรือผลผลิตใดๆ และคราวนี้ เราจะมาทำการ เล่นได้อย่างไร นำความสนุกสนานกลับมาสู่ชีวิตของเด็กๆทุกคนได้อย่างไร ยกตัวอย่าง ที่ทำในฮ่องกง ในการกำหนดนโยบายและการปฏิบัติที่จะส่งเสริมการเล่นเปลี่ยนแปลงมี 3 ด้าน ตัวอย่างแรก คือ

1. สร้างโอกาสในการเล่น
2. พัฒนาผู้ใหญ่
3. ส่งเสริมและสร้างแรงจูงใจเพื่อทำให้เกิดการเล่น

ในการสร้างโอกาสในการเล่น อย่างแรก เราต้องตั้งโจทย์ว่าเด็กๆจะอยู่ที่ไหนบ้าง อยู่ในชุมชน ในโรงเรียน หรือในบ้าน โรงพยาบาลหรือสถาบันอื่นๆ ซึ่งการเล่นควรจะเกิดขึ้นในทุกที่เลย ที่ฮ่องกงมีโครงการหลายๆแบบ และคิดว่าอาจจะเป็นอย่างนี้ เช่น มีการเล่นในสวนสาธารณะที่ทุกคน ทุกเพศทุกวัยมาเล่นได้ มีการเล่นในชุมชน ของการเล่นขึ้นมา และเมื่ออยากให้มีการเล่นเกิดขึ้นที่บ้านเราก็มีการอบรมพ่อแม่ชอบเล่น มีมุมเล่นในบ้าน มีการเผยแพร่งานวิชาการในสื่อต่างๆ

ส่วนการเล่นในโรงเรียน เรามีคู่มือเลยว่า การเล่นในโรงเรียนอนุบาลควรเล่นอย่างไรบ้าง ควรจัดการ อย่างไรบ้าง (รัฐบาลจัดทำคู่มือ) การเล่นในโรงเรียนจะมีการกำหนดเวลาเล่น มีพื้นที่ที่เปิดกว้าง (ภาพตัวอย่าง การเล่น) การจะทำให้เกิดโอกาสการเล่น ผู้มีบทบาทสำคัญเลย คือ ผู้ใหญ่ มีการอบรมผู้ดูแลการเล่น ให้ประกาศนียบัตร อบรมให้เป็น play worker ซึ่งได้รับความร่วมมือกับสหราชอาณาจักร

สมาคมการเล่นนานาชาติ หรือ IPA มีองค์กรเครือข่าย 50 ประเทศทั่วโลกที่ทำงานขับเคลื่อนสิทธิในการเล่นของเด็ก เราทำงานตามอนุสัญญาที่กล่าวถึงเมื่อก่อนนี้ ในปีที่ผ่านมา สิ่งที่เราทำงานคือเรื่องเกี่ยวกับการเล่นใน สถานการณ์วิกฤต มีคู่มือสำหรับผู้ทำงานการเล่นในพื้นที่วิกฤต มีโปรเจกต์หนึ่งที่ว่าด้วยสิทธิเด็กกับการเล่น เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม และทุกๆสามปีจะมีการประชุมซึ่งปีนี้จัดที่อินเดีย จะเห็นว่าประเทศไทยมีเครือข่ายด้านนี้มาก และสามารถเป็นตัวอย่างที่ดีได้ เพราะฉะนั้นถ้าไปประชุมในครั้งนี้นี้ก็จะนำไปแบ่งปันในที่ประชุมนี้ด้วย จริงๆเรื่อง การเล่นนี้มีอีกหลายที่ ซึ่งนอกจากที่เล่าในวันนี้ยังมีที่อื่นๆ เช่น ในประเทศออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ ไต้หวัน แต่การทำงานทั่วโลกที่จับมือร่วมกันกับ IPA จุดมุ่งหมาย คือ อยากจะส่งเสริมสิทธิการเล่นของเด็กและอยากจะทำ บอกรว่าให้เด็กเล่นเถอะ” มาเข้าร่วมเป็นสมาชิกการเล่นนานาชาติด้วยกันนะคะ มีสมาชิก 10 คน ขึ้นไปก็สมัครเป็น สมาชิกได้เลย

ซักถามและแลกเปลี่ยน

นักวิชาการสาธารณสุข สำนักงานสาธารณสุขปทุมธานี

ในสถานการณ์การเล่นที่มีความเสี่ยงจะทำอย่างไร (แวดล้อมของเด็กไม่ได้อยู่ในที่ปลอดภัยอย่างไร จะทำอย่างไรให้เด็กเล่นอย่างปลอดภัยอย่างไร)

Kathy Wong

(การเล่นที่อาจจะทำให้เด็กบาดเจ็บได้ใช้ไหมคะ) จากมุมมองของการเล่น เราอยากให้เด็กมีประสบการณ์ ผ่านการเล่น ปัญหาที่มีอยู่ตอนนี้ คือ เด็กๆได้รับการปกป้องมากเกินไป มีโอกาสพบความท้าทายน้อย เด็กควรได้อยู่ในภาวะความเสี่ยงบ้าง จะได้เกิดการเรียนรู้ ตอนนี้อยากให้มีพื้นที่การเล่นแบบผจญภัยมากขึ้น เช่น ในอเมริกา ญี่ปุ่น เพลย์เวิร์คเกอร์จะเป็นผู้ดูแลการเล่น และช่วยลดความอันตราย

แพทย์หญิงพรรณพิมล วิบุลากร อธิบดีกรมอนามัย

บางครั้งเราต้องให้เด็กเรียนรู้ความเสี่ยงที่เขาต้องเรียนรู้ ขอเล่าประสบการณ์ที่เคยเจอ ยกตัวอย่าง เด็กไม่รู้จักเมล็ดฝรั่ง เพราะไม่เคยเห็น เพราะแม่ทำให้ทุกอย่าง ปกป้องทุกอย่าง นี่เกิดจากอะไร นี่เรากำลังทำร้ายเด็ก ประเด็นที่ 2 คือ หากบริเวณโดยรอบที่มีความเสี่ยง นี่ถือเป็นหน้าที่ของเราที่จะจัดการความเสี่ยง เช่น ในพื้นที่ที่มีน้ำ พอเด็กไปเล่นน้ำก็จะจมน้ำ ประเด็นที่ 3 สำคัญคือ การเล่น เป็นเรื่องช่วยให้เด็กรู้จักฝึกจัดการความเสี่ยงเอง แต่ถ้าหากมีภาวะเกิดวิกฤตการณ์จริงๆ หรืออยู่ในภาวะเสี่ยง ก็จะเป็นอีกประเด็นหนึ่งที่น่าสนใจ จะทำอย่างไร? จะช่วยให้เด็กแก้ปัญหาหรืออยู่กับภาวะวิกฤตได้อย่างไร?

ผู้แชร์ประสบการณ์

ในขณะที่ศูนย์เด็กอยู่ดี กินดี มีพื้นที่สะอาด แต่เมื่อเราไปเยี่ยมเด็กที่บ้าน บ้านกลับไม่สะอาด การกินอยู่หลับนอนอยู่กับฝุ่น ซึ่งเป็นสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกับศูนย์เด็กเล็ก จึงเป็นความแตกต่างกัน

คุณประสพสุข

เนื่องจากเราทำงานกับชุมชนแออัด จึงอยากแลกเปลี่ยนว่า สิ่งที่เรากำลังทำคือ เราใช้การเล่น เพื่อสอนให้เด็กๆ นำพฤติกรรมที่ได้เรียนรู้จากการเล่นไปใช้ในบ้าน เช่น การไม่พูดคำหยาบเมื่อเล่นกับเพื่อน การมีวินัย การแบ่งปัน รวมทั้งการเล่แล้วเก็บให้สะอาด หากใครมีพฤติกรรมที่ไม่ดีจะไม่ได้เล่นสักช่วงเวลาหนึ่ง ตัวอย่างหนึ่ง ไม่อาบน้ำเพราะจะพาไปขอทาน เราใช้วิธีให้อาบน้ำผ่านการเล่น (เล่นอาบน้ำ)

คุณณัฐยา จาก สสส.

(ต้นตอที่ได้ฟัง) มี 2 คำถาม 1. ถามท่านอธิบดี เวลาฟังคอนเซ็ปต์เรื่อง ฟรีเพลย์ ที่ให้เด็กออกแบบการเล่นเอง การเปลี่ยนวิถีคิดผ่านโครงสร้างระบบราชการให้เป็นสาธารณะได้จะทำอย่างไร 2. ถามคุณแคทว่า จากประสบการณ์ที่ทำเรื่องเล่นมา พอจะเล่าเศษของประเทศต่างๆ ได้ไหม ว่าประเทศไหนที่ทำแล้วสำเร็จ ปัจจัยสำคัญที่ทำให้สำเร็จคืออะไร และประเทศที่ไม่สำเร็จ

แพทย์หญิงพรรณพิมล วิบุลากร อธิบดีกรมอนามัย

จะเริ่มการออกแบบกัน โดยจะเริ่มไปที่จุดตั้งต้นของประเทศที่ประสบผลแล้ว และมีความเชื่อว่าการเล่นจะเปลี่ยนโลกได้ เชื่อว่าถ้ามีเครื่องมือที่ออกแบบได้ดี เชื่อว่าจะช่วยเปลี่ยนโลกผู้ใหญ่ได้ด้วย

Kathy Wong

ความสำเร็จที่เกิดขึ้นในระดับโลก ตั้งแต่ปี 2008 การเล่นเกมเป็นเรื่องสำคัญ มีการวิจัยและศึกษาจนกระทั่งปี 2013 บรรลุเรื่องเล่นอิสระเข้าไป ดังนั้น ใช้เวลา 5 ปี ที่เราขับเคลื่อนเรื่องเล่นอิสระอย่างจริงจัง และเปลี่ยน mindset ของคน สิ่งที่ยากมาก คือ การเล่นเกมแบบผจญภัย จริงๆแล้วเริ่มตั้งแต่สงครามโลกครั้งที่ 2 แต่หายไป และเริ่มฟื้นขึ้นมา อีกสาเหตุมาจากเราห่วงเรื่องความเสี่ยง รัฐบาลก็ห่วงเรื่องความรับผิดชอบต่างๆ ถึงแม้จะใช้เวลายาวนานมาก แต่เราก็มາถูกทางแล้ว ไม่ใช่ว่าไม่สำเร็จ แต่อาจจะต้องใช้เวลา

ผู้ถาม คุณภูมิ ประสาทไทย หัวหน้าองค์กรพัฒนาเด็กและครอบครัวจังหวัดนครราชสีมา

เราเจอกระแสการเล่นตามวิถีชีวิตปัจจุบัน เช่น มือถือ เด็กๆไม่ได้ออกกำลังกาย ติดมือถือ (อยากถามคุณแค่ว่ามีตัวอย่างดีๆจากต่างประเทศไหมครับที่ลดปัญหาเรื่องนี้ได้

Kathy Wong

เป็นปัญหาทั่วโลกค่ะ แต่ประเทศหนึ่ง คือ ฝรั่งเศส มีหมอมคนหนึ่งเจอเคสว่า มีเด็กออทิสติก แต่เป็นออทิสติกปลอมที่เกิดจากเด็กเล่นเครื่องมือสื่อสารมากเกินไป ไม่พูดกับใคร แต่เมื่อนำการเล่นมาใช้ เด็กมีอาการดีขึ้น และการที่เราจะประสบความสำเร็จได้ คือ การกำหนดนโยบาย กรมอนามัยโลกได้ระบุว่าการเล่นเครื่องมือสื่อสารเป็นโรคอย่างหนึ่ง อีกเคสหนึ่ง คือ ในฮ่องกง มีการจัดพื้นที่ให้เด็กเล่น โดยในพื้นที่เล่นนั้นมีทั้งการเล่นแบบอิสระและมีเครื่องมือสื่อสารด้วย ปรากฏว่าเด็กเล่นเครื่องมือสื่อสารน้อยที่สุด เพราะพื้นที่นั้นมีทางเลือกอื่นให้เด็กเล่นมาก นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยเรื่องการใช้เครื่องมือสื่อสารว่าเราจะจัดการอย่างไร เรื่องนี้ไม่ใช่เรื่องชั่วร้าย แต่จะจัดการและเลือกใช้ประโยชน์กับเครื่องมือเหล่านี้อย่างไร

แพทย์หญิงพรรณพิมล วิปุลากร อธิบดีกรมอนามัย

ปัจจุบันพ่อแม่เหมือนจะไม่มีทางเลือก แต่จริงๆแล้วเรามีทางเลือกให้ผู้ปกครอง ซึ่งการเล่นนี่คือทางเลือกอย่างหนึ่ง สำหรับคุณพ่อคุณแม่แล้วต้องให้กำลังใจ และมาช่วยกันหาอย่างอื่นให้ลูกเล่นแทนมือถือได้

////////////////////////////////////ปิดเสวนา //////////////////////////////////////

การเสวนาและแลกเปลี่ยนเรื่อง “เล่นเปลี่ยนโลก” วันที่ 19 มกราคม 2563

ชมภาพยนตร์สารคดี Childhood “โรงเรียนริมป่า” โรงเรียนออโรล่าวอลตรอป ประเทศนอร์เวย์
Barndom childhood อนุบาลแห่งนี้ยึดหลัก “การเล่นคืองานของเด็ก” ประเด็นแลกเปลี่ยน : การสร้างแรงบันดาลใจสู่การสร้างโอกาสให้เด็กได้เล่นอิสระ (วิทยากรร่วมแลกเปลี่ยน = คุณเข็มพร คุณแคทที่วงคุณณัฐษา บุญภักดี) จากการชมหนังเรารู้สึกอย่างไร มีอะไรมาสัมผัสเรา

หลังชมภาพยนตร์แล้ว ...

- ความคิดเห็นที่ 1 “รับรู้ความรู้สึกเลยว่า ครูคนนั้นที่อยู่ในหนังเลี้ยงเด็กเป็นเหมือนลูกคนหนึ่ง ซึ่งหนังเก็บภาพทุกอย่างตั้งแต่เด็กเข้ามาในโรงเรียน ประมวลภาพทุกอย่าง เราสะท้อนเหมือนกันว่าที่ศูนย์ ของเราเมื่อวันหนึ่งเด็กๆจบไป เราก็ใจหาย (เสียงสั้น)”
- ครูเอริณ จากโรงเรียนเมืองคง จ.ศรีสะเกษ “ที่มองเห็น ที่เขาจัดกิจกรรม ผจญภัย กิจกรรมอื่นๆ (จัดงานวันเกิด) ครูใช้วิธีพูด ใช้คำว่า “ปิดเทอม” แทนคำว่าต้องไปเข้าโรงเรียนในระบบ / ครูใช้เพลงซ้ำๆ ใช้ดนตรีที่อ่อนโยน ซึ่งๆ เพื่อให้เด็กอ่อนโยน คนดูนั้นก็มีความสุขไปด้วย
- โรงเรียนเทศบาล 3 ยมราชสามัคคี จ.นครราชสีมา จากหนังที่ได้ดู ทำให้เห็นความสุขของครู ที่พยายามจะถ่ายทอด สอนเด็กๆให้รู้จักการเรียนรู้จากการเล่น ไม่ว่าจะการใช้พื้นที่ที่อยู่ในห้องเรียน สิ่งแวดล้อมรอบๆโรงเรียน ที่จะช่วยในการพัฒนาเด็กๆ ได้เห็นความผูกพันระหว่างครูกับลูกศิษย์ รู้สึกมีความสุขมากๆเลย ค่ะที่ได้หนังเรื่องนี้
- ครูวาสนา โรงเรียนเมืองคงควาวิทยา จากที่ดูหนัง การจัดกิจกรรมของครู เป็นความผูกพัน ให้เด็กได้เรียนรู้จากธรรมชาติซึ่งเป็นพื้นฐานที่เด็กๆทุกคนต้องได้เรียนรู้ /สังเกตว่าในโรงเรียนอนุบาลของเรา เราจะบอกเด็กไม่ให้เล่นของมีคม แต่จริงๆแล้ว สิ่งเหล่านี้ต้องเกิดขึ้นกับเด็ก เด็กต้องได้เรียนรู้อยู่แล้ว และอีกความรู้สึกหนึ่งคือ ความผูกพันของเด็กกับครู เหมือนคนในครอบครัว เมื่อต้องจากไปก็เศร้า อาลัยอาวรณ์ ไม่อยากให้จากไปรู้สึกตื่นตัน น้ำตาซึมตามไปกับคุณครูที่อยู่ในหนังด้วย
- คุณวรรณ สาธารณะสุข อ. โนนสูง ในชีวิตการทำงานยังไม่เคยเห็นอะไรในลักษณะแบบนี้ (ยังไม่เคยผ่านการอบรมแบบนี้) เรามาเห็นแล้วโอ้โฮ วิเศษมากเลยค่ะ โดยเฉพาะจินตนาการของเด็กแต่ละคนจะไวมาก ถ้าจะสังเกตเด็กแต่ละคนจะเห็นอะไรที่ออกมาจากเด็กเยอะมาก โดยที่เราทิ้งเลย เด็กสามารถเป็นอัจฉริยะได้ทุกด้าน เด็กจะไม่เหมือนกัน ในหนังครูให้แก้ปัญหาเอง จะไม่เข้าไปยุ่ง นึกย้อนไปเราก็เลี้ยงลูกผิดวิธี และอีกอย่างหนึ่งคือการให้พี่ เพื่อนช่วยกันประคับประคอง สอนให้เด็กช่วยเหลือตัวเอง เช่น ตอนที่เด็กเล่นขาโถกเด็กคนนั้นก็ฝึกเองจนได้ ก็อยากจะทำถึงทุกท่าน ทั้งในระดับผู้บริหาร ที่สามารถผลักดันนโยบายนี้ให้ขยายไปถึงท้องถิ่น นำร่องที่เขามีความพร้อมให้ครบทุกมิติ ให้เป็นเหมือนจิ๊กซอว์ทุกมุมทุกด้าน (แสดงความรู้สึกประทับใจ ซึ่งมาก)
- น้องเชียร์ จากบ้านพักทอง ขอพูดในฐานะของเด็กคนหนึ่งที่ได้ด้วยนะค่ะ เท่าที่ดูทั้งหมด จะเห็นว่าในหนังจะเน้นทุกด้านเลย ทั้งด้านศิลปะ การเอาชีวิตรอด อาหาร อีกมากมาย...ครูจะให้เด็กลองทำให้ครบด้าน และพยายามหาว่าเด็กชอบอะไร ครูและเด็กๆพูดคุย ครูให้เด็กเล่าเรื่องราว ในหนังมีเด็กชอบมาเล่าสิ่งที่เขาได้พบเจอมาให้ครูฟัง เหมือนกับที่เราโตมา พ่อแม่ก็จะให้เราเล่าเรื่องราวที่เราไปเจอมาในแต่ละวัน ซึ่งเป็นการเรียนรู้อย่างหนึ่งที่หนูคิดว่าสำคัญมาก ก็คือการพูดคุย ทำให้เด็กเกิดความคิด วิเคราะห์แยกแยะ และเป็นกันเอง ไวใจคนในครอบครัว ชอบเรื่องนี้มากค่ะ

- Kathy wong เป็นหนังสือที่สัมผัสความรู้สึกมากๆ ฉันอยากจะสะท้อน 3 เรื่อง สิ่งแรกที่หนังสือพูดถึง คือ การเล่นเป็นงานของเด็ก ซึ่งเป็นเรื่องจริงสำหรับเด็กๆการเล่น คือ ความสนุกสนาน แต่ก็เป็นเรื่องจริงจัง เราจะเห็นว่าเด็กๆอยากทำทุกอย่างทุกอย่างเพื่อการค้นพบ และที่เราเห็นในหนังสือแสดงให้เห็นว่าไม่ได้อยู่ที่เนื้อหาหรือสิ่งที่เด็กอยากจะได้จากการเรียนรู้ แต่อยู่ที่แรงจูงใจ ความต้องการอยากจะทำของเด็ก ในหนังสือจะสังเกตวิธีการของเด็กที่จะเรียนรู้ คือ การทดลองชิมของเด็กๆ เช่น ลองชิมไม้ ชิมหิมะ ฉันคิดว่าจริงๆแล้วสิ่งที่เด็กๆขาดไปไม่ใช่เนื้อหาหรือความรู้ที่จะได้รับ แต่สิ่งที่ครูจะต้องจัดเตรียม คือ การเตรียมความพร้อมของเด็กๆ เพิ่มความอยากรู้อยากเห็น นี่คือคุณค่าของการเล่น ประเด็นที่ 2 ที่ได้จากการดูหนังสือ คือ ความไวใจของครูที่มีต่อเด็ก ครูไวใจว่าเด็กจะจัดการความเสี่ยงของเขาเองได้ ในหนังสือให้เด็กปีนต้นไม้เอง ตัดไม้เอง ซึ่งต่างจากปัจจุบันของที่นี่ ที่กลัวว่าจะเกิดอันตราย จริงๆแล้วสิ่งนี้ คือ ทักษะชีวิต ในขณะที่ปกติแล้วโรงเรียนมีจุดประสงค์ที่อยากให้เด็กๆทำ ซึ่งก็สำคัญเหมือนกัน ดังนั้น เราจึงต้องจัดความสมดุลระหว่างสิ่งที่ผู้ใหญ่อยากให้เด็กเรียนรู้และอะไรคือสิ่งที่เด็กอยากเรียนรู้ด้วยตัวของตัวเอง ประเด็นที่ 3 คือ เรื่อง wifi ในหนังสือไม่เห็นเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ใดๆในหนังสือเลย แต่ wifi ในหนังสือที่สปีดแรงมากๆเลย คือ connection ระหว่างครูกับเด็กๆ ระหว่างเด็กกับธรรมชาติ การสื่อสารเหล่านี้สำคัญกับหารเติบโตของเด็กๆมาก เพราะว่าเด็กๆจะได้เรียนรู้ว่าจะเคารพครูอย่างไร จะเคารพการอยู่กับเพื่อนอย่างไร รวมทั้งเคารพต่อธรรมชาติอย่างไรบ้าง ประการสำคัญ คือ เรื่องความสำคัญของครูทุกท่านยกตัวอย่างในหนังสือ ที่เด็กสร้างเรื่องขึ้นมาเรื่องปีศาจ แล้วครูก็ถามว่าเราจะแก้ปัญหาอย่างไร เด็กตอบว่าจะแก้ด้วยความรักที่มองไม่เห็น ซึ่งความคิดนี้ได้มาจากการหลอหลอมจากโรงเรียนอนุบาลและจากคุณครู
 - คุณณัฐยา (คุณผึ้ง) ตอนจบเหมือนเศร้า แต่ก็มีความรู้สึกมีความมั่นใจว่าเด็กจะค่อยๆปรับตัวกับโลกใบใหม่ ภาพโรงเรียนในหนังสือไม่ใช่โรงเรียน แต่เป็นโรงเรียนที่มีครบทุกมิติ ที่ไม่ได้ใส่ตำราลงไปในแต่ละคาบเรียน เป็นวิธีการออกแบบที่ดี เราไม่ได้ยินครูพูดเลยว่า “อย่าหยุด” และไม่ได้ยิน “เก่งจัง เยี่ยมมา” และไม่มีเปรียบเทียบเด็ก หรือการออกคำสั่ง แต่กลับเป็นการเชิญชวน ให้เด็กๆทำอะไรบางอย่าง เลยทำให้นึกถึงเด็กอนุบาลที่ครูออกคำสั่ง ให้นั่งเป็นระเบียบ อย่าเสียงดัง เราเข้าใจแล้วว่าทำไมเด็กจึงมีปัญหาสุขภาพ เด็กๆ มีธรรมชาติของการอยากรู้อยากเห็น อยากผจญภัย อยากทดลอง ครูต้องคอยให้กำลังใจ สังเกตอยู่ห่างๆ ครูต้องสงรมั่นใจว่าเด็กจะไม่หนาวตาย มีความอบอุ่น มีอาหารร้อนๆอุ่นๆที่มีประโยชน์ สังเกตสิ่งที่ครูเอามาทำให้เด็กกิน คือ ให้เด็กๆทำเยาะ ครูทำน้อยมาก ที่เหลือเป็นการเรียนรู้ของเด็ก แต่ในความน้อยของครู คิดว่าครูต้องคิดมาก เตรียมมาเยาะ / สุดท้ายทำให้เราได้เห็น การที่เราทำงานกับ สสส. มนุษย์น้อยๆคนหนึ่งเป็นคนที่มีสุขภาวะจากข้างใน มีความผาสุก ทำให้เด็กมีความสุขจากข้างใน ในหนังสือมีฉากที่ครูให้เด็กระบายสี ครูบอกแล้วว่าก่อนเอาพู่กันไปจุ่มสีอื่นให้ล้างน้ำก่อน แล้วก็ปล่อยให้เด็กวาดและระบายสี แต่ครูไม่วิจารณ์งาน ไม่มีการให้คะแนน แต่ครูจะเซ็นชื่อให้ทุกคน แสดงถึงการยอมรับ
- อีกเรื่องหนึ่ง คือ เรื่องการเป็นครอบครัวเดียวกัน การสร้างความรู้สึกเป็นชุมชนเดียวกัน และเด็กๆได้เรียนรู้ทักษะการใช้ชีวิต ช่วยกันทำอะไรบางอย่าง เช่น เรียนรู้วิวัฒนาการชีวิตของสัตว์ เห็นชีวิตของนก ตั้งแต่เกิดจนตายและนำไปฝัง สิ่งนี้ทำให้เด็กได้เรียนรู้เรื่องชีวิต ทำให้เข้าใจชีวิตอย่างเป็นรูปธรรม ตัวเองไม่ได้ทำงานกับเด็ก ไม่มีลูก แต่เมื่อดูหนังสือเรื่องนี้ทำให้เข้าใจการเล่นอย่างเป็นรูปธรรม เมื่อวานที่ท่านอธิบดีมาประกาศนโยบายเป็นเรื่องที่ดี ทำให้อยากไปทำโรงเรียนเดี๋ยวนี้เลย แต่ก็ยังไม่สามารถทำเดี๋ยวนี้ได้เลย ดังนั้น การสร้างทางเลือกใหม่ให้เกิดขึ้น เรามีโรงเรียนอนุบาลแล้ว เรามีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแล้ว มีโรงเรียนประถม มัธยมแล้ว แต่ยังไม่ มี คือ โรงเรียน สิ่งนี้น่าจะเป็นสิ่งที่ทำได้ ช่วยกันค่อยๆทำโรงเรียนให้เด็กๆ

(ถาม มีใครทำโรงเล่นไว้แล้วบ้าง ยกมือหน่อยค่ะ = พี่ก๊วย มพด.) /มาสร้างอาชีพใหม่ “อาชีพเพลย์เวิร์คเกอร์”
เพื่อเป็นทางเลือกให้กับผู้ปกครอง

- สสส อยากเห็น เราจะรณรงค์การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมคือตรงนี้เราอยากเห็นมาก คือ เราเป็น สสส. ที่แทนที่เราจะไปรณรงค์ให้คนปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเสี่ยงต่างๆ ซึ่งยากมากในสากลโลกบอกให้เรารู้อย่างชัดเจนแล้วมาพฤติกรรมเชิงบวก หรือการยับยั้ง ชั่วใจต้องทำตั้งแต่วัยทารกเลย ใช้วิธีที่เหมือนครูคริสโตเฟอร์ทำ (ในหนังสือ) เราจะได้คนที่เติบโตขึ้นมาเป็นผู้ใหญ่ที่เลือกเป็น อยู่เป็น ยับยั้ง ชั่วใจได้
- ป้ากัณฑ์ we are happy ขอเสียงปรบมือจากน้องๆนะค่ะ เพื่อให้กำลังใจตัวเอง ก่อนเราจะมีความสุข เราต้องทำให้เรามีความสุขก่อน หลังจากดูหนังแล้ว ทำให้เรามีความหวัง (เล่าเรื่องเพื่อนในเฟส) เมื่อสักครูได้คุยกับคุณผิ้ง เนื่องจากตัวเองดูแลครูที่ประณวย พบว่า ภาระของครูเยอะมากมายแล้ว ทุกอย่างลงไปก็ครูหมด ถ้าเราจะทำอะไรขึ้นมาอีกสักอย่าง สองอย่าง สามอย่างก็ตาม ถ้าเราคิดเหมือนเดิม เรื่องราวก็คงจะคล้ายเดิม ดังนั้น น่าจะคิดใหม่ เช่น การมีโรงเล่น เราก็ควรเปลี่ยนความคิดเลยดีไหม เห็นด้วยที่จะเกิดอาชีพใหม่
- พี่ก๊วย ผมมองอะไรบางอย่างในหนัง ครูได้มอบหมายงานให้เด็ก สิ่งซึ่งอกงาม คือ ทุกครั้งที่เด็กเล่น มันมีอะไรเกิดขึ้นตามมา ยกตัวอย่าง การจัดงานเล่นเมื่อวาน ที่เด็กๆใสของเล่นกระป๋องไม้มา แล้ว ผู้ปกครองเกือบพูดว่าระวังเสี้ยน เรื่องนี้ ทำให้สังเกตว่าเราอย่าสั่งกันเยอะ เป็นสังคมของการสั่งสอน เรา (ผู้ใหญ่) ไม่ค่อยรอ ทำตัวเป็นผู้รู้มาก พูดมาก เด็กก็จะไม่เกิดการเรียนรู้ ไม่งอกงาม ในโรงเรียนอาจจะยังไม่ต้องเอาแนวคิดนี้ไปเต็มรูปแบบ แต่อย่างน้อยขอเวลารอคอยให้เด็กงอกงาม เด็กจะเป็นอย่างไร อยู่ที่ครูด้วย ครูเป็นอย่างไร เด็กเป็นเหมือนครู ขอขอบคุณครับ
- คุณครู แลกเปลี่ยนเรื่องการลดเวลาเรียน เพิ่มเวลาเล่น อยากจะปรึกษาครูๆว่า อาคารเรียนของเทศบาลที่เหลือ ว่าง อยากขอพื้นที่เหล่านั้นมาทำเป็นโรงเล่นได้ไหม
- คุณณัฐญา เล่าถึงตำบลออนใต้ สันกำแพง ที่เชียงใหม่ มีศูนย์เด็กเล็กอยู่ 3 แห่ง แห่งหนึ่งก็มีครู 2- 3 คน ครูอยากเรียนรู้ อยากฝึกอบรม อบรม. ทำเรื่องพื้นที่โรงเรียนร้างให้เกิดเป็นศูนย์เรียนรู้ที่ใหญ่ขึ้น ตอนนี้อยู่ อบรม. ออนใต้ เชียงใหม่ กลายเป็นศูนย์ดูงาน มีการศึกษาเรียนรู้ /อีกที่ คือ ที่ จ. แพร่ โรงเรียนดอนยูนเหมือนกัน อบรม.ก็ทำเรื่องโอนที่มา ทำงานเรื่องเด็กมานาน โดยระดมความร่วมมือสภาเด็กและเยาวชนและอื่นๆ ช่วยกันปรับโรงเรียนร้างให้เป็นโรงเล่นและเป็นพื้นที่สร้างสรรค์ได้
- อาจารย์สมพร เชิงเครือ อาจารย์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล วันนี้ไม่โดดเดี่ยว การเล่นนี้สำคัญที่สุดในชั่วโมงสอนเน้นหลักการเล่นให้นักศึกษา วันนี้ ดิฉันดีใจที่มา (เมื่อวานไม่ได้มาเพราะไปงานแต่งงาน) วันนี้ ดิฉันดีใจที่มีคนมีอุดมการณ์เดียวกัน ที่จะพัฒนาให้เด็กมีความสุข ได้ดูหนังเรื่องนี้แล้วได้เครื่องมือนำไปต่อยอดความคิดให้กับนักศึกษาปทุมวัน
- คุณเอ จากกลุ่มไม้ขีดไฟ หนังสือเรื่องนี้ทำให้เรา ผู้ใหญ่ รู้ว่า “ครูต้องเชื่อมั่นในเด็ก” ไม่เพียงแค่ว่าครูที่ต่อมามีวิธีคิดแบบนี้ ต้องรวมถึงในระดับนโยบายด้วย ผู้บริหารเองก็ต้องมีความเชื่อมั่นในความคิดนี้ด้วย
- คุณเข็มพร จากลานเล่นของเราเมื่อวานนี้ มุมทราย มุมแบง ที่เด็กไม่ยอมกลับบ้าน จนแม่บอกว่าแบงมันธรรมดา เดี่ยวแม่กลับไปทำให้ที่บ้าน (นี่เกิดตัวชี้วัดแล้ว) นี่แสดงให้เห็นว่า เด็กๆชอบเล่น และสามารถเปลี่ยนเด็กเปลี่ยนพ่อแม่ และเปลี่ยนโลกได้ ทุกอย่างเล่นได้ ไร้ขีดเคลมาเล่นได้ ของเล่นเหล่านี้ช่วยเปลี่ยนโลกได้ ลดโลกร้อนได้ด้วย วันนี้ จะจบด้วยการอยากให้หัวใจของพวกเราทุกคนพู่ พองโต ในการที่จะไปสร้างโอกาสการเล่นให้เด็กๆ ด้วยกันนะค่ะ(แนะนำหนังสือของคุณหมอประเสริฐ

